

ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดชายแดนที่ติดประเทศเพื่อนบ้านตอนใต้
ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

Economic Linkages among Border Provinces in the South
of the Lower Northeastern Region

ภัทรธ อัดไพบูลย์ และสุเมธ แก่นมณี

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

E-mail: phattarat_attapaiboon@hotmail.com

Received: December 21, 2019; Revised: January 14, 2020; Accepted: January 20, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาโครงสร้างการผลิตของพื้นที่ศึกษาตามแนวจังหวัดชายแดนที่ติดประเทศเพื่อนบ้านตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และ 2) เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์กิจกรรมการผลิตที่มีผลต่อเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของแต่ละพื้นที่ที่ศึกษาประกอบด้วย จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี มาพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีขั้นตอนการศึกษา 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 เตรียมตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตขนาด 58 กิจกรรมการผลิตของพื้นที่ศึกษา โดยวิธีการตัดและการรวมกลุ่มสาขาเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับโครงสร้างเศรษฐกิจพื้นที่ศึกษา ขั้นตอนที่ 2 คำนวณค่าสัดส่วนแหล่งที่ตั้ง ด้วยวิธี Simple Location Quotient (SLQ) เพื่อใช้ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ ขั้นตอนที่ 3 หาค่าสัมประสิทธิ์การผลิตทางตรงและทางอ้อมของพื้นที่ศึกษาด้วยวิธี RAS Method โดยนำตารางจากขั้นตอนที่ 1 ปรับด้วยค่า SLQ จากขั้นตอนที่ 2 จะได้ค่าสัมประสิทธิ์ของพื้นที่ศึกษา ขั้นตอนที่ 4 นำเอาตารางสัมประสิทธิ์การผลิตของพื้นที่ศึกษาไปหาค่าผลการเชื่อมโยงไปข้างหน้าและผลการเชื่อมโยงไปข้างหลังและจัดลำดับความสำคัญของสาขาการผลิตของแต่ละสาขา

ผลการศึกษาพบว่า

1. แต่ละจังหวัดมีโครงสร้างการผลิตที่คล้ายคลึงกัน โดยกิจกรรมการผลิตที่มีมูลค่าการผลิตมากที่สุดในแต่ละจังหวัด ได้แก่ 1) การบริการ 2) การเกษตร/การค้า 3) การเงินและการประกันภัย ตามลำดับ ขณะที่กิจกรรมการผลิตที่ไม่มีมูลค่าการผลิต ได้แก่ การผลิตผลิตภัณฑ์จากยาสูบ การผลิตอุปกรณ์ขนส่งอื่น ๆ ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากโรงกลั่นปิโตรเลียม เป็นต้น
2. กิจกรรมการผลิตที่มีผลต่อเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างมากที่สุด พิจารณาจากค่าตัวทวีคูณความเชื่อมโยงไปข้างหน้า ค่าตัวทวีคูณความเชื่อมโยงไปข้างหลัง และมูลค่าการผลิตที่ผลิตได้ในแต่ละพื้นที่ พบว่ากิจกรรมการผลิตที่เหมาะสมแก่การส่งเสริมในพื้นที่ ได้แก่ 1) การเกษตร (ทำนา/ปศุสัตว์/ปลูกอ้อย-มันสำปะหลัง) 2) การเงินและการประกันภัย 3) การบริการ

คำสำคัญ: ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต ค่าสัดส่วนแหล่งที่ตั้ง ความเชื่อมโยงไปข้างหน้า ความเชื่อมโยงไปข้างหลัง

Abstract

The research aimed 1) to study production structures in the border areas in the south of the Lower Northeastern Region and 2) to be guidelines used to analyze production activities affecting economy in the Lower Northeastern Region by using the Input-Output Table (I-O Table) in each area used to study. The study areas consisted of Buriram, Surin, Si Sa Ket, and Ubon Ratchathani. All of the study areas were organized based on the importance of the economic activities. The study was divided into 4 procedures. The first procedure was to prepare the I-O Table with 58 production activities in the study areas by using cutting and adding economic group methods related to the economic structures in the study areas. The second procedure was to calculate the proportion of the location by using the Simple Location Quotient (SLQ) to approximate the coefficient. The third procedure was to find the coefficient of the direct and indirect production of the study areas by using the RAS method based on the values of the table in the first procedure that were adjusted by SLQ from the second procedure. The results of the value adjustment would give the coefficient of the study areas. The fourth procedure was to find the results of the economic forward and backward linkages from the coefficient production table of the study areas and organize the important priorities of the production fields.

The research findings were as follows.

1. The production structures of each province were similar. They consisted of the production activities organized from the highest to the lowest values in each province, namely, 1) services, 2) agriculture/trades, and 3) finance and insurance, respectively. Meanwhile, the non-value production activities combined with the production of tobacco, transportation equipment, and petroleum products.

2. The highest effects of the production activities towards the economy in the Lower Northeastern Region based on the multiplier effects of the forward and backward linkages and the production values in each area were found that the production activities appropriate to promote in the areas were 1) agriculture: rice farming, livestock, sugar cane and cassava farming, 2) finance and insurance, and 3) services.

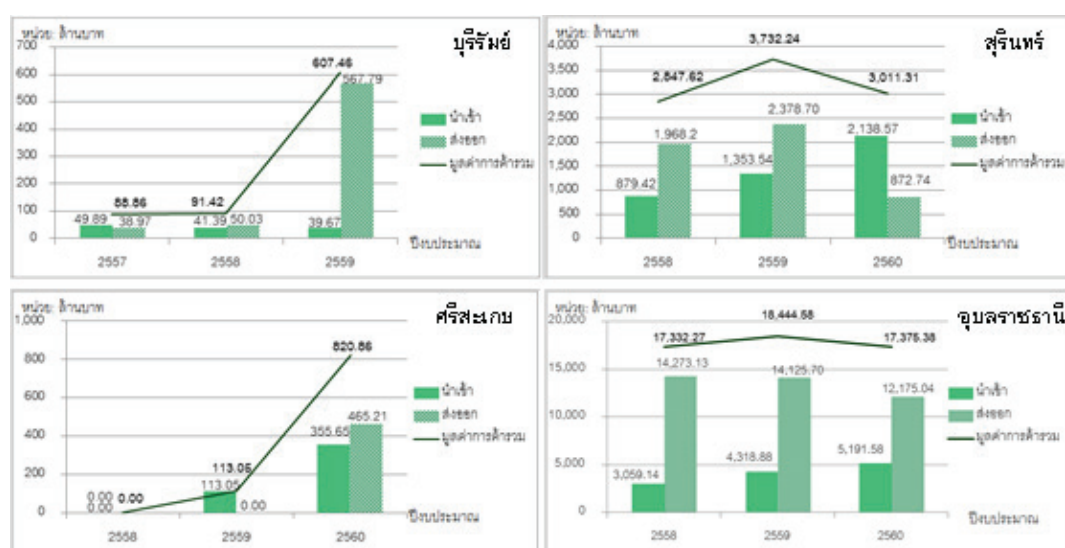
Keywords: Economic Linkages, Input-Output Table, Simple Location Quotient, Forward Linkage, Backward Linkage

บทนำ

ทางหลวงหมายเลข 24 สาย อ.สีคิ้ว - อุบลราชธานี เป็นทางหลวงแผ่นดินสายหลักในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างหรืออีสานใต้ ที่เชื่อมโยงกรุงเทพมหานครกับพื้นที่อีสานใต้ มีระยะทางทั้งสิ้น 420 กิโลเมตร โดยเป็นเส้นทางคมนาคมสำคัญที่เชื่อมการขนส่งทางบกระหว่างจังหวัดภายในประเทศ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา - บุรีรัมย์ - สุรินทร์ - ศรีสะเกษ - อุบลราชธานี ซึ่งก่อสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้า เพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่งสินค้าและผลผลิตทางการเกษตรให้รวดเร็ว รวมทั้งส่งเสริมการเดินทางของประชาชน

จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้มีความสะดวกมากขึ้น นับเป็นถนนเส้นหลักที่ทำให้เศรษฐกิจของแต่ละจังหวัดบนถนนทางหลวงเส้นนี้ มีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เนื่องจากแต่ละจังหวัดมีการสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการขนส่งทั้งสินค้าและบริการ มูลค่าการขนส่งที่เกิดขึ้นบนถนนทางหลวงหมายเลข 24 สะท้อนได้จากปริมาณรถบรรทุกระหว่างปี พ.ศ. 2556 – 2560 ที่เก็บข้อมูลโดยสำนักอำนวยความปลอดภัย กรมทางหลวง พบว่า มีรถบรรทุกที่ใช้ถนนเส้นนี้ในการขนส่งสินค้าและบริการ สูงถึง 50% ของจำนวนยานพาหนะทุกชนิด นอกจากนี้ จำนวนรถบรรทุกที่ใช้เส้นทางนี้ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีหากเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของถนนที่มีต่อการสร้างกิจกรรมทางเศรษฐกิจของแต่ละจังหวัดพบว่า จังหวัดนครราชสีมา มีความเชื่อมโยงกับถนนทางหลวงหมายเลข 24 ค่อนข้างน้อย เนื่องจากระยะทางถนนทางหลวงหมายเลข 24 ที่ผ่านจังหวัดนครราชสีมา ก่อนถึงจังหวัดบุรีรัมย์ มีระยะทางเพียง 84 กิโลเมตร ขณะที่ระยะทางถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 หรือถนนมิตรภาพที่ตัดผ่านจังหวัดนครราชสีมา มีระยะทางมากถึง 176 กิโลเมตร ประกอบกับถนนมิตรภาพเป็นถนนสายหลักในการเชื่อมการเดินทางระหว่างกรุงเทพมหานครสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า ถนนมิตรภาพเป็นถนนเศรษฐกิจหลักของจังหวัดนครราชสีมา (สุจิตต์ วงษ์เทศ 2558) จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ต่างมีภูมิศาสตร์ที่คล้ายคลึงกัน คือ เป็นจังหวัดที่มีการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สปป.ลาว และ กัมพูชา และใช้เส้นทางหมายเลข 24 ในการเชื่อมต่อไปยังแหล่งเศรษฐกิจในประเทศเพื่อนบ้าน อันจะทำให้กิจกรรมการค้าชายแดนของประเทศไทยขยายตัวได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้มีการลงนามกรอบความร่วมมือในการส่งเสริมการค้าชายแดน อาทิ พื้นที่ความร่วมมือสามเหลี่ยมมรกต (Emerald Triangle) อันเป็นกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคของ 3 ประเทศ คือ ไทย ลาว และกัมพูชา เพื่อส่งเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดชายแดนที่ติดกันของทั้ง 3 ประเทศอีกด้วย (สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี 2560) ในปี 2557 กลุ่มจังหวัดที่อยู่บนถนนทางหลวงหมายเลข 24 มีผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) มูลค่า 308,025.32 ล้านบาท คิดเป็น 23% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2561)

จากข้อมูลมูลค่าการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในแต่ละจังหวัด บางปีมีมูลค่าเพิ่มขึ้น บางปีมีมูลค่าลดลง ดังจะเห็นได้จากภาพที่ 1

ภาพที่ 1 มูลค่าการค้าชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้านในแต่ละจังหวัด
(ดัดแปลงจากข้อมูลด้านศุลกากรแต่ละพื้นที่ 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าถนนทางหลวงหมายเลข 24 ได้ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่าง 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี จึงเป็นเหตุผลและความสำคัญที่ต้องศึกษาความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดชายแดนที่ติดประเทศเพื่อนบ้านตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างเข้าไว้ด้วยกันในด้านโครงสร้างการผลิตและแนวทางในการวิเคราะห์กิจกรรมการผลิต เพื่อเป็นประโยชน์กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการในพื้นที่ และใช้เป็นกรณีศึกษาในการพัฒนาเส้นทางอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามแผนพัฒนาด้านการเชื่อมโยงของประเทศที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

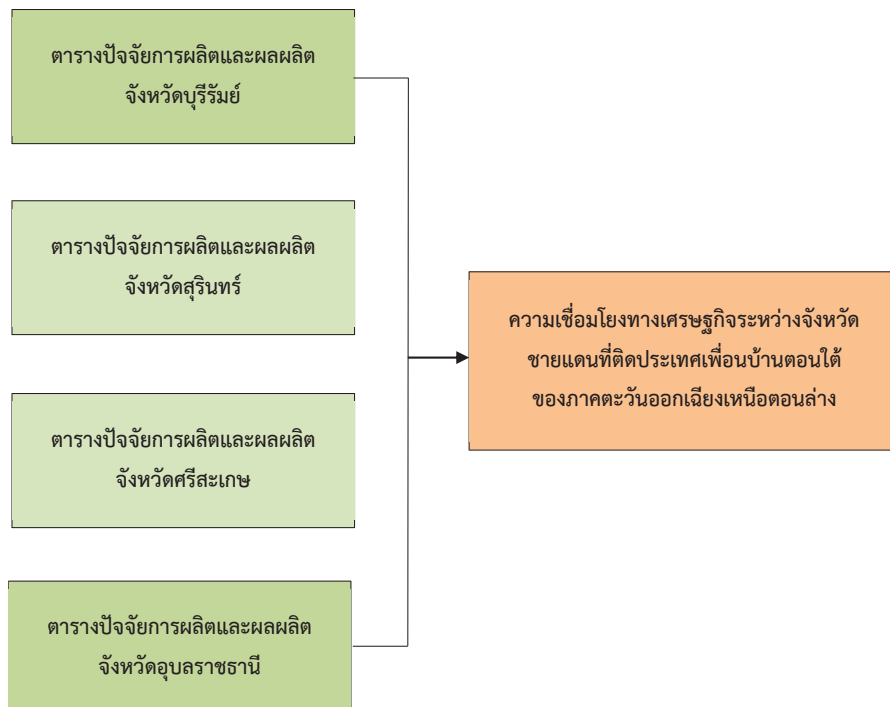
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างการผลิตของพื้นที่ศึกษาตามแนวจังหวัดชายแดนที่ติดประเทศเพื่อนบ้านตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
2. เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์กิจกรรมการผลิตที่มีผลต่อเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง การศึกษาความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดชายแดนที่ติดประเทศเพื่อนบ้านตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. กรอบแนวคิดของงานวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

2. รูปแบบการศึกษาการศึกษาความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดชายแดนที่ติดประเทศเพื่อนบ้าน ตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต เพื่อให้เห็นโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดที่ศึกษา แสดงการเชื่อมโยงของการใช้ปัจจัยการผลิต การกระจายผลผลิต แต่ละกิจกรรมการผลิต ซึ่งการสร้างตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของจังหวัดที่ศึกษา ใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมจากแหล่งข้อมูลและหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) ใช้ข้อมูลตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input – Output Table) 58 กิจกรรมการผลิตของประเทศไทยปี 2553 เพื่อสร้างตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี

2) สร้างตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้ข้อมูลตารางปัจจัยการผลิตของประเทศไทย ในปี 2553 จำนวน 58 กิจกรรมการผลิต และรวมข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมของแต่ละจังหวัด (GPP) ปี 2557 เพื่อจัดทำเมตริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์ปัจจัยการผลิตของประเทศ ซึ่งใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษา

3) แยกสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตในพื้นที่และนอกพื้นที่ออกจากกัน โดยวิธี Simple Location Quotient (SLQ) และ Cross-Industry Quotient (CIQ)

4) ประเมินการอุปสงค์ขั้นสุดท้าย ได้แก่ การบริโภคภาคครัวเรือน (C) การลงทุนของเอกชน (IP) การลงทุนของภาครัฐ (IG) การใช้จ่ายของภาครัฐ (G)

5) ปรับสมดุลของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตเบื้องต้นด้วยวิธี RAS Method

6) คำนวณค่าตัวทวีคูณการเชื่อมโยงไปข้างหน้า และค่าตัวทวีคูณการเชื่อมโยงไปข้างหลัง

7) ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตของพื้นที่ศึกษา เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์การเชื่อมโยงไปข้างหน้า การเชื่อมโยงไปข้างหลัง โดยเปรียบเทียบกับความสามารถในการผลิตของกิจกรรมการผลิตต่าง ๆ

8) เมื่อได้โครงสร้างการผลิตและกิจกรรมการผลิตที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ที่ศึกษาแล้ว ผู้จัดทำจะนำข้อมูลของทั้ง 4 จังหวัด มาจัดทำตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต 58 กิจกรรมการผลิตของกลุ่มจังหวัด เพื่อวิเคราะห์กิจกรรมการผลิตที่มีผลต่อเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และสรุปความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของแต่ละจังหวัด

3. เครื่องมือในการศึกษาในการศึกษารั้งนี้ ผู้จัดทำเลือกใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตเป็นเครื่องมือในการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตระดับจังหวัดเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถแสดงโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดได้อย่างชัดเจน เนื่องจากเป็นฐานข้อมูลทางเศรษฐกิจในเชิงลึกที่สามารถแสดงการเชื่อมโยงของกิจกรรมการผลิตต่าง ๆ ในจังหวัดได้ โดยสามารถแสดงการใช้ปัจจัยการผลิตของกิจกรรมการผลิตและบริการต่าง ๆ ในจังหวัด รวมถึงสามารถแสดงการกระจายผลผลิต การขายสินค้าไปเป็นปัจจัยการผลิต และสินค้าเพื่อการบริโภคได้อย่างชัดเจน ดังนั้น ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตระดับจังหวัดจึงเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมในการนำมาใช้ประกอบภาววิเคราะห์ความพร้อมของภาคการผลิตและบริการในจังหวัด เพื่อนำไปสู่การวางแผนของจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

การศึกษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง กรณีศึกษา: บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ประกอบด้วยข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องต่อไปนี้

1) แบบจำลองปัจจัยการผลิตและผลผลิตของประเทศไทยในปี 2553 แบบ 58 กิจกรรม จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2) ข้อมูลปริมาณ GPP ปี 2557 แบบ 58 กิจกรรม ของจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3) ข้อมูลการนำเข้า-ส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สปป.ลาว และ กัมพูชา ของจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี จากกรมศุลกากร

4) ข้อมูลการบริโภคของภาคครัวเรือน จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

5) ข้อมูลรายจ่ายของรัฐบาล ปี 2557 จากธนาคารแห่งประเทศไทย

6) ข้อมูลการลงทุนภาครัฐ ปี 2557 จากธนาคารแห่งประเทศไทย

7) ข้อมูลเงินลงทุนในโรงงานอุตสาหกรรม ปี 2557 จากธนาคารแห่งประเทศไทย

8) ข้อมูลทุนจดทะเบียนธุรกิจใหม่ ปี 2557 จากธนาคารแห่งประเทศไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 โครงสร้างการผลิตของพื้นที่ศึกษา

ตารางที่ 1 กิจกรรมเศรษฐกิจที่มีศักยภาพในการผลิต 4 จังหวัด อันดับที่ 1-10 โดยเปรียบเทียบจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและร้อยละการผลิตของแต่ละจังหวัด

ลำดับ	สาขาการผลิต			
	บุรีรัมย์	สุรินทร์	ศรีสะเกษ	อุบลราชธานี
1	บริการอื่น ๆ สถาบันธุรกิจ เอกชน การบันเทิงและ สันทนาการต่าง ๆ	บริการอื่น ๆ สถาบันธุรกิจ เอกชน การบันเทิงและ สันทนาการต่าง ๆ	บริการอื่น ๆ สถาบันธุรกิจ เอกชน การบันเทิงและ สันทนาการต่าง ๆ	บริการอื่น ๆ สถาบันธุรกิจ เอกชน การบันเทิงและ สันทนาการต่าง ๆ
2	การค้า	การทำนา	การทำนา	การค้า
3	การทำนา	การค้า	การค้า	การทำนา
4	การเงินและการ ประกันภัย	การเงินและการ ประกันภัย	การเงินและการ ประกันภัย	การเงินและการ ประกันภัย
5	การผลิตผลิตภัณฑ์ อาหารอื่น ๆ	บริการด้าน อสังหาริมทรัพย์	การทำสวนยางพารา	การบริการภาครัฐ
6	การปศุสัตว์	การบริการภาครัฐ	โรงแรมและภัตตาคาร	การผลิตผลิตภัณฑ์ อาหารอื่น ๆ
7	การบริการภาครัฐ	การปศุสัตว์	การก่อสร้างอื่น ๆ	บริการด้าน อสังหาริมทรัพย์
8	บริการด้าน อสังหาริมทรัพย์	การก่อสร้างอื่น ๆ	การบริการภาครัฐ	การปศุสัตว์
9	การปลูกผักและผลไม้	การผลิตน้ำตาล	บริการด้าน อสังหาริมทรัพย์	การก่อสร้างอื่น ๆ
10	การก่อสร้างอื่น ๆ	การผลิตผลิตภัณฑ์ อาหารอื่น ๆ	การปศุสัตว์	การปลูกผักและผลไม้

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมเศรษฐกิจที่มีศักยภาพในการผลิตอันดับที่ 1-10 ของจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี ที่สร้างรายได้เป็นอันดับต้น ๆ มีความคล้ายคลึงกัน โดยเป็นกลุ่มสาขาการให้บริการอื่น ๆ สถาบันธุรกิจเอกชน การบันเทิงและสันทนาการต่าง ๆ ที่สร้างรายได้ให้จังหวัดมากที่สุด

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์กิจกรรมการผลิตที่มีผลต่อเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษา เป็นการวิเคราะห์เพื่อดูว่าสาขาการผลิตใดในแต่ละจังหวัดที่ได้รับการสนับสนุนหรือลงทุนเพิ่ม เนื่องจากการสนับสนุนในสาขาการผลิตนั้นจะทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดนั้น ๆ ขยายตัวโดยในการวิเคราะห์กิจกรรมการผลิตที่มีผลต่อเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษา ได้วิเคราะห์จากค่าสัมประสิทธิ์การผลิตของพื้นที่ศึกษา 3 ตัว ได้แก่การวิเคราะห์ Simple Location Quotient (SLQ) เพื่อดูว่าสาขาเศรษฐกิจในจังหวัด สาขาใดที่เป็นสาขาเศรษฐกิจนำเข้า/สาขาใดเป็นสาขาเศรษฐกิจส่งออกจากจังหวัด การวิเคราะห์ผลการเชื่อมโยงไปข้างหน้า (Forward Linkages) ดูว่า สาขาเศรษฐกิจในจังหวัดสาขาใดที่เมื่อลงทุนเพิ่ม จะทำให้สาขาการผลิตอื่นที่ใช้สาขาการผลิตนั้นเป็นปัจจัยการผลิตขยายตัวตามไปด้วย การเชื่อมโยงไปด้านหลัง (Backward Linkages) ดูว่า สาขาเศรษฐกิจในจังหวัดสาขาใดที่เมื่อลงทุนเพิ่ม จะทำให้สาขาการผลิตอื่นเป็นปัจจัยการผลิตของสาขาการผลิตนั้นขยายตัวตามไปด้วย

กิจกรรมการผลิตที่มีผลต่อเศรษฐกิจ โดยการใช้ SLQ พบว่า สาขาเศรษฐกิจที่มีการส่งออกไปยังจังหวัดอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นสาขาการผลิตที่เป็นการเกษตรและใช้แรงงานจำนวนมาก อาทิ การผลิตปศุสัตว์และยาปราบศัตรูพืช การทำนา การทำไร่ข้าวโพด โรงแรมและภัตตาคาร การปลูกต้นยางพารา เป็นต้น ขณะที่สาขาที่มีการนำเข้าจากจังหวัดอื่น ๆ นั้น ส่วนใหญ่เป็นสาขาการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีและใช้วัตถุดิบจากจังหวัดอื่นเป็นปัจจัยการผลิต อาทิ การผลิตยานยนต์และการซ่อมแซม การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะประดิษฐ์ การผลิตเครื่องจักรและอุปกรณ์ การปั่นด้าย การทอ และการย้อม การผลิตเหล็กและเหล็กกล้าขั้นมูลฐาน เป็นต้น

กิจกรรมการผลิตที่มีผลต่อเศรษฐกิจ โดยใช้การเชื่อมโยงไปข้างหน้า (Forward Linkages) และการเชื่อมโยงไปข้างหลัง (Backward Linkages) พบว่า สาขาเศรษฐกิจที่เมื่อมีการขยายตัวจะทำให้สาขาเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่ใช้ผลผลิตในสาขาเศรษฐกิจนั้นเป็นปัจจัยการผลิตขยายตัวเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่เป็นสาขาการผลิตที่ใช้แรงงาน และเทคโนโลยี เป็นปัจจัยการผลิต อาทิ ไฟฟ้าและก๊าซ การก่อสร้างที่อยู่อาศัยและอาคาร การเงินและการประกันภัย เป็นต้น ขณะที่สาขาเศรษฐกิจที่เมื่อมีการขยายตัวจะทำให้เกิดความต้องการของผลผลิตสาขาเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยการผลิตของสาขาเศรษฐกิจนั้นขยายการผลิตเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่เป็นสาขาเกษตร อาทิ การปลูกอ้อย การปลูกพืชอื่น ๆ และบริการทางการเกษตร การทำไร่มันสำปะหลัง เป็นต้น

จากผลการศึกษา ส่วนที่ 1 โครงสร้างการผลิตของพื้นที่ศึกษา และ ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์กิจกรรมการผลิตที่มีผลต่อเศรษฐกิจ ตามที่ได้นำเสนอไปนั้น สามารถนำมาสรุปกิจกรรมการผลิตที่มีผลต่อเศรษฐกิจของแต่ละจังหวัดมากที่สุด โดยพิจารณาจาก มูลค่าการผลิตที่ผลิตได้ในจังหวัด ค่าตัวทวีคูณความเชื่อมโยงไปข้างหน้า ค่าตัวทวีคูณความเชื่อมโยงไปข้างหลัง พบว่า

จังหวัดบุรีรัมย์ กิจกรรมการผลิตที่เหมาะสมแก่การส่งเสริมในจังหวัด ได้แก่ 1) การบริการ 2) การเกษตร (ทำนา/ปศุสัตว์) 3) การบริการภาครัฐ

จังหวัดสุรินทร์ กิจกรรมการผลิตที่เหมาะสมแก่การส่งเสริมในจังหวัด ได้แก่ 1) การบริการ (เชื่อมโยงหน้า-หลัง ในลำดับที่ถัดไปจาก 10 เลย์ไม่อยู่ในหน้านี้) 2) การเกษตร (ทำนา/ปศุสัตว์) 3) การเงินและการประกันภัย

จังหวัดศรีสะเกษ กิจกรรมการผลิตที่เหมาะสมแก่การส่งเสริมในจังหวัด ได้แก่ 1) การเกษตร (ทำนา/ปศุสัตว์/ปลูกอ้อย/ทำไร่มันสำปะหลัง) 2) การเงินและการประกันภัย 3) การทำสวนยางพารา

จังหวัดอุบลราชธานี กิจกรรมการผลิตที่เหมาะสมแก่การส่งเสริมในจังหวัด ได้แก่ 1) การเกษตร (ทำนา/การปลูกอ้อย/การทำไร่มันสำปะหลัง) 2) การเงินและการประกันภัย

สรุปผลการวิจัย

1. แต่ละจังหวัดมีโครงสร้างการผลิตที่คล้ายคลึงกัน โดยกิจกรรมการผลิตที่มีมูลค่าการผลิตมากที่สุดในแต่ละจังหวัด ได้แก่ (1) การบริการ (2) การเกษตร/การค้า (3) การเงินและการประกันภัย ตามลำดับ ขณะที่ กิจกรรมการผลิตที่ไม่มีมูลค่าการผลิต ได้แก่ การผลิตผลิตภัณฑ์จากยาสูบ การผลิตอุปกรณ์ขนส่งอื่น ๆ ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากโรงกลั่นปิโตรเลียม เป็นต้น

2. กิจกรรมการผลิตที่มีผลต่อเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างมากที่สุด พิจารณาจากมูลค่าการผลิตที่ผลิตได้ในแต่ละพื้นที่ ค่าตัววัดความเชื่อมโยงไปข้างหน้า และค่าตัววัดความเชื่อมโยงไปข้างหลัง พบว่ากิจกรรมการผลิตที่เหมาะสมแก่การส่งเสริมในพื้นที่ ได้แก่ 1) การเกษตร (ทำนา/ปศุสัตว์/ปลูกอ้อย-มันสำปะหลัง) 2) การเงินและการประกันภัย 3) การบริการ

บุรีรัมย์: 1) การบริการ 2) การเกษตร (ทำนา/ปศุสัตว์) 3) การบริการภาครัฐ

สุรินทร์: 1) การบริการ 2) การเกษตร (ทำนา/ปศุสัตว์) 3) การเงินและการประกันภัย

ศรีสะเกษ: 1) การเกษตร (ทำนา/ปศุสัตว์/ ปลูกอ้อย/ทำไร่มันสำปะหลัง) 2) การเงินและการประกันภัย 3) การทำสวนยางพารา

อุบลราชธานี: 1) การเกษตร (ทำนา/การปลูกอ้อย/การทำไร่มันสำปะหลัง) 2) การเงินและการประกันภัย

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัดชายแดนที่ติดประเทศเพื่อนบ้านตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตขนาด 58 กิจกรรมการผลิต พบว่า โครงสร้างการผลิตของพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการและด้านการเกษตร ได้แก่ การบริการ อื่น ๆ การทำนา การค้า และการเงินและการประกันภัย โดยกิจกรรมการผลิตที่มีศักยภาพในการส่งออกไปยังจังหวัดอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นสาขาการผลิตที่เป็นเกษตรและใช้แรงงานจำนวนมาก ได้แก่ การทำนา การผลิตปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช การทำไร่มันสำปะหลัง ขณะที่สาขาที่มีการนำเข้าจากยังจังหวัดอื่น ๆ นั้น ส่วนใหญ่เป็นสาขาการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีและใช้วัตถุดิบจากจังหวัดอื่นเป็นปัจจัยการผลิต ได้แก่ การผลิตยานยนต์และการซ่อมแซม การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะประดิษฐ์ เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากพื้นที่ศึกษาได้มีนโยบายที่มุ่งเน้นการส่งเสริมด้านการเป็นเมืองท่องเที่ยวและกีฬามาตรฐานโลก มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และมีแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น อาทิ สนามฟุตบอลช้างอารีนา (เดิมคือสนามฟุตบอลไอโมบาย สเตเดียม) สนามแข่งรถมอเตอร์สปอร์ตระดับมาตรฐานโลก Chang International Circuit ส่งผลให้พื้นที่ศึกษามีศักยภาพในการบริการอื่น ๆ ประกอบกับพื้นที่ศึกษามีพื้นฐานด้านเกษตรกรรมและมีภูมิศาสตร์ที่มีการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สปป.ลาว และกัมพูชา และใช้เส้นทางหมายเลข 24 ในการเชื่อมต่อไปยังแหล่งเศรษฐกิจในประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้สาขาการทำนาและสาขาการค้า ขยายตัวได้เป็นอย่างดี ผลการศึกษาโครงสร้างการผลิตของพื้นที่ศึกษามีความสอดคล้องและมีบางประเด็นที่แตกต่างกับการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้ สุเมธ แก้วลิมมา (2550) ศึกษาสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญ สำหรับการพัฒนาภูมิภาคจังหวัด 6.1 (อุดรธานี, หนองคาย, เลย และหนองบัวลำภู) โดยใช้ตารางปัจจัยการผลิต-ผลผลิตระดับภาคในการศึกษา ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษารัชนี โดยพบว่า สาขาเกษตรกรรม อาทิ การทำนา การทำไร่มันสำปะหลัง เป็นสาขาที่มีการใช้แรงงานปริมาณมาก ส่งผลให้เกิดการสร้างรายได้และการผลิตมากในพื้นที่มากที่สุด กล่าวคือ เป็นสาขาการผลิตที่มีศักยภาพในการส่งออกไปยังจังหวัดอื่น ๆ นอกจากนี้ ผลการศึกษาสอดคล้องกับทศสุรีย์ เปรมศรีรัตน์ (2553) ที่ศึกษาโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความพร้อมของกิจกรรมการผลิตและบริการที่สามารถ

สร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจให้แก่จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษา พบว่า กิจกรรมการผลิตและบริการที่สามารถสร้างความเจริญเติบโตให้แก่จังหวัดอุบลราชธานีมากที่สุด ได้แก่ การทำไร่มันสำปะหลัง การทำนา มีเพียงสาขาการผลิตซีเมนต์และคอนกรีตที่มีความแตกต่างจากผลการศึกษาในครั้งนี้ การศึกษาของพิริยา ไผ่แสวงและสุเมธ แก่นมณี (2560) ที่ศึกษาโครงสร้างการผลิตของภาคตะวันออกเฉียงเหนือบนแนวระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก – ตะวันตก โดยใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต ยังสอดคล้องกับการศึกษาโดยผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมการผลิตที่มีมูลค่าการผลิตมากที่สุด ได้แก่ การทำนา ไร่ข้าว การผลิตน้ำตาล การผลิตอาหารอื่น ๆ ซึ่งกิจกรรมเศรษฐกิจมีความใกล้เคียงกับการศึกษาครั้งนี้ ในเรื่องของลักษณะพื้นที่ที่ศึกษามีผลต่อสาขาการผลิตที่สร้างรายได้ให้กับพื้นที่นั้น มีงานศึกษาที่สอดคล้องกับผลการศึกษาครั้งนี้ โดยสมชาย พาชอบ และพยุศรี ติโคตร (2559) ได้ศึกษาการค้าชายแดนสู่ประชาคมอาเซียน กรณีศึกษาการค้าชายแดนในพื้นที่พรมแดนไทย-ลาว จังหวัดหนองคาย โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การศึกษาพบว่า พื้นที่พรมแดนไทย-ลาวเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการลงทุนการผลิตในสาขาการผลิตที่เป็นการส่งออกต่างประเทศ เนื่องจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (AEC) และเป็นเขตพื้นที่ประชาชนที่มาจาก สปป.ลาว จะนิยมเดินทางมาซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคและของใช้จำเป็น การเปิดตลาดชายแดนทุกวันเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับประเทศได้เป็นอย่างดี ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับลักษณะพื้นที่ที่ศึกษาครั้งนี้ในประเด็นของพื้นที่ที่ศึกษาซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีพื้นฐานด้านเกษตรกรรมและมีภูมิศาสตร์ที่มีการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สปป.ลาว และกัมพูชา และใช้เส้นทางหมายเลข 24 ในการเชื่อมต่อไปยังแหล่งเศรษฐกิจในประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลให้สาขาการค้า กิจกรรมการค้าชายแดนของประเทศไทยเป็นสาขาการผลิตหลักของพื้นที่ศึกษาและมีการขยายตัวได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้จากคำวิพากษ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ผลการเชื่อมโยงไปข้างหน้าและผลการเชื่อมโยงไปข้างหลัง พบว่า สาขาเศรษฐกิจที่เมื่อมีการขยายตัวจะทำให้สาขาเศรษฐกิจอื่นที่ใช้ผลผลิตในสาขาเศรษฐกิจนั้นเป็นปัจจัยการผลิตขยายตัวเพิ่มขึ้น เป็นสาขาที่เกี่ยวข้องกับการบริการ ได้แก่ การผลิตผลิตภัณฑ์อาหารอื่น ๆ การก่อสร้างที่อยู่อาศัยและอาคาร ขณะที่สาขาเศรษฐกิจที่เมื่อมีการขยายตัวจะทำให้เกิดความต้องการของผลผลิตสาขาเศรษฐกิจอื่นๆ ที่เป็นปัจจัยการผลิตของสาขาเศรษฐกิจนั้นขยายการผลิตเพิ่มขึ้น เป็นสาขาที่เกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก ได้แก่ สาขาการทำนา การปลูกอ้อย และการปลูกพืชอื่น ๆ และบริการทางการเกษตร สอดคล้องกับงานศึกษาของสุเมธ แก้วสิมา (2550) ที่ศึกษาการเลือกกิจกรรมการผลิตที่สำคัญของจังหวัด 6.1 (จังหวัดอุดรธานี หนองคาย เลย หนองบัวลำภู) จากการวิเคราะห์ผลการเชื่อมโยงไปข้างหน้าและผลการเชื่อมโยงไปข้างหลัง แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการผลิตที่มีผลต่อการเชื่อมโยงไปข้างหน้าและข้างหลัง คือ สาขาที่เกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก ได้แก่ การเกษตรกรรม การให้บริการชุมชน สังคม และบริการส่วนบุคคลอื่น ๆ มีสาขาที่ผลการศึกษาแตกต่างไปจากการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ สาขาการล่าสัตว์และการป่าไม้ สาขาการค้า การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและการขนส่ง ซึ่งอาจเกิดจากความแตกต่างในเรื่องของพื้นที่การศึกษา และช่วงเวลาในการศึกษา ชากร ประพรหม (2561) ได้ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจของการสร้างโครงการพัฒนาด้านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ อ.สะเดา จ.สงขลา โดยใช้ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตจากปี พ.ศ.2547 มาปรับเป็นปี พ.ศ.2559 และนำไปวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น ผลการศึกษพบว่า กิจกรรมการผลิต 3 อันดับแรกที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด ได้แก่ สาขาการก่อสร้าง สาขาอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป และสาขาผลิตภัณฑ์ยางพารา โดยทั้ง 3 สาขานี้ เป็นสาขาการผลิตที่มีการเชื่อมโยงไปข้างหลังมากที่สุด ซึ่งการศึกษานี้ได้นำมาเป็นข้อเสนอในเรื่องของเครื่องมือที่หาอุปสงค์มวลรวมเพิ่มขึ้นและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการนำไปใช้และผลการศึกษาครั้งนี้

ทั้งนี้ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังได้สอดคล้องกับการศึกษาในต่างประเทศ ในประเด็นของเครื่องมือที่ใช้ศึกษา โครงสร้างทางเศรษฐกิจของพื้นที่ที่ศึกษา โดยศึกษาจากการวิเคราะห์ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตเหมือนกัน ประกอบด้วยงานศึกษาของ Christopher Wood and Clarence Siziba (n.d.) ศึกษาการพัฒนาพื้นที่ชายแดน ตอนเหนือของประเทศแอฟริกาใต้ Clara Brandi (2013) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการค้าที่ก่อให้เกิดประสบความสำเร็จ บทเรียนจากประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ จีน อินเดีย และบราซิล Matteo Manera และ Bruno Sitzia (2000) ศึกษา การวิเคราะห์ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต โดยใช้วิธีเปรียบเทียบเศรษฐกิจมิติพื้นฐาน และทฤษฎีความน่าจะเป็น แบบเบย์ เพื่อวิเคราะห์สาขาการผลิตของบริษัท Berndt-Wood ในช่วงปี ค.ศ. 1947-1971 Naomi Hatsukano (2013) ศึกษาการพัฒนาพื้นที่สามเหลี่ยมมรกต อันเป็นกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคของ 3 ประเทศ คือ ไทย ลาว และกัมพูชา และ Vannarith Chheang (2018) ศึกษาการพัฒนาพื้นที่สามเหลี่ยม CLV ของประเทศกัมพูชา ลาว และเวียดนาม จากการศึกษาโครงสร้างทางเศรษฐกิจของทั้งสามประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. กิจกรรมการผลิตที่มีผลต่อเศรษฐกิจของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างและเหมาะสมแก่การส่งเสริมมากที่สุด ได้แก่ การเกษตร และการค้า ดังนั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและการเพิ่มผลิตภัณท์มวลรวม ของจังหวัดตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันในการวางกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติ ที่สอดคล้องและส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างจังหวัด ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้เกิด การพัฒนาที่ตรงกับศักยภาพของแต่ละจังหวัด ทั้งนี้ การสนับสนุนสาขาการผลิตที่มีศักยภาพของแต่ละจังหวัด จะส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของจังหวัดเกิดการขยายตัวไปตามผลการเชื่อมโยงไปข้างหน้าและไปข้างหลัง และก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนและจังหวัด

2. เนื่องจากพื้นที่ศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี มีความได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ที่มีความได้เปรียบทั้งเรื่องทำเลที่ตั้งติดประเทศเพื่อนบ้านและเป็นแหล่งทรัพยากรการผลิตทางการเกษตร กิจกรรมการผลิตที่เหมาะสมนอกจากเป็นศูนย์กลางการกระจายสินค้าแล้ว ยังเป็นฐานการผลิตสินค้า เกษตรทั้งเพื่อใช้บริโภคในพื้นที่เองและส่งออกสินค้าที่เหลือจากการใช้ในพื้นที่ไปยังพื้นที่ต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ผลผลิตทางการเกษตรจำนวนมากมีปริมาณและราคาไม่แน่นอน มูลค่าต่อหน่วยอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับต้นทุน ที่ใช้ในการผลิต ดังนั้น หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์การเกษตร และกรมปศุสัตว์ ควรมียุทธศาสตร์สร้างความเข้มแข็งภาคการเกษตรด้วยการสร้าง มูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต ผ่านการแปรรูปผลิตภัณท์สินค้าเกษตร โดยส่งเสริมสถาบัน การศึกษา/หน่วยงานวิจัยและพัฒนาในพื้นที่ อาทิ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรของจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละจังหวัด รวมถึงสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัด ให้ร่วมทำการศึกษาร่วมกับภาคเอกชนสนับสนุนเกษตรกรและผู้ประกอบการนำองค์ความรู้มาใช้ในการสร้าง มูลค่าเพิ่มสินค้าผลิตภัณท์เกษตร

ทั้งนี้ ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถสนับสนุนการสร้างมูลค่าเพิ่ม สินค้าเกษตร เพื่อทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่ขยายตัวตามเป้าหมายของจังหวัดที่ตั้งไว้ได้ ดังนี้

- 2.1 การสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเกษตรด้านอาหาร โดยการแปรรูปผลผลิตสด เพื่อยืดอายุการเก็บและ เพิ่มคุณค่าอาหาร อาทิ การแปรรูปข้าวหอมมะลิ เป็นน้ำข้าวกล้องงอก ข้าวหอมมะลิ โจ๊กข้าวหอมมะลิ เครื่องดื่ม น้ำข้าวหอมมะลิเสริมกาบา ขนมขบเคี้ยวจากข้าว เครื่องสำอางจากข้าวหอมมะลิ เป็นต้น

- 2.2 การสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเกษตรด้านที่ไม่ใช่อาหาร ได้แก่ ผ้าและสิ่งทอ หัตถกรรมและสิ่งประดิษฐ์ จากวัตถุดิบทางการเกษตร เป็นต้น โดยการสร้างเป็นเอกลักษณ์เฉพาะให้กับแบรนด์ เช่น สินค้าผ้าและสิ่งทอเน้นการ

ใช้ฝีมือแรงงานคนมากกว่าการใช้เครื่องจักร เพื่อให้ผิวสัมผัสของผ้าและลวดลายเกิดมีความเป็นธรรมชาติ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์สร้างภาพลักษณ์ตราสินค้า เป็นต้น

2.3 การสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการบริการ โดยสร้างมูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปและเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว เช่น ชมแปลงเกษตรอินทรีย์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น

3. ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานจังหวัดของแต่ละจังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด คณะทำงานทบทวนแผนพัฒนาจังหวัด กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงคมนาคม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ควรให้การสนับสนุนกิจกรรมเศรษฐกิจที่มีศักยภาพในแต่ละพื้นที่ศึกษา ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี เนื่องจากแต่ละพื้นที่สามารถผลิตได้มาก อีกทั้งยังใช้ปัจจัยการผลิตส่วนใหญ่ภายในจังหวัดหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดการเชื่อมโยงและเกื้อหนุนระหว่างอุตสาหกรรมต้นน้ำและปลายน้ำภายในจังหวัดและภาค อีกทั้งยังลดช่องว่างของรายได้ และส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ภายในภาคอีกด้วย โดยภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถสนับสนุนทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

3.1 การใช้งบประมาณส่งเสริมกิจกรรมเศรษฐกิจที่มีศักยภาพในจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี รวมถึงการกระตุ้นใช้งบประมาณผ่านการปรับยุทธศาสตร์นโยบายการส่งเสริมการลงทุน โดยมีนโยบายดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ในกลุ่มใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและกระบวนการผลิตที่มีนวัตกรรมใหม่เข้ามาลงทุนในประเทศมากขึ้น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในกิจกรรมเศรษฐกิจที่มีศักยภาพในแต่ละจังหวัด

3.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะระบบคมนาคมขนส่ง เช่น ถนน ระบบ รถไฟรางคู่ ท่าเรือ และสนามบิน ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงในระบบการขนส่ง และสนับสนุนกิจกรรมการขนส่งสินค้าทั้งในและนอกประเทศ

3.3 การสนับสนุนเชิงนโยบายในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากิจกรรมเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพ อาทิ การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพแรงงานให้สอดคล้องกับกิจกรรมเศรษฐกิจที่มีศักยภาพ การดำเนินนโยบายเรื่องของภาษี เพื่อจูงใจกลุ่มที่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามเป้าหมาย

4. สาขาการผลิตที่ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของแต่ละจังหวัด ควรให้การสนับสนุน ประกอบด้วย จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ สาขาบริการ และสาขาการทำนา ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดบุรีรัมย์ และสำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ สาขาบริการ การก่อสร้างที่อยู่อาศัยและอาคารและการปลูกอ้อย ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดสุรินทร์ สำนักงานส่งเสริมการลงทุน และสำนักงานเกษตรจังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ สาขาบริการ การปศุสัตว์และการปลูกอ้อย ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดศรีสะเกษ และสำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ สาขาบริการ และการปลูกพืชอื่น ๆ และบริการทางการเกษตร ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดอุบลราชธานี และสำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้เทคโนโลยี อาทิ การผลิตยานยนต์และการซ่อมแซม การผลิตผลิตภัณฑ์โลหะประดิษฐ์ การผลิตเครื่องจักรและอุปกรณ์ การปั่นด้าย การทอ และการย้อม การผลิตเหล็กและเหล็กกล้าขั้นมูลฐาน เป็นต้น ยังพึ่งพิงปัจจัยการผลิตนอกจังหวัดอยู่บ้าง ทำให้การผลิตดังกล่าวมีความเสี่ยงต่อการผันผวนของปริมาณการผลิตและราคา อันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนการผลิต ดังนั้น สำนักงานจังหวัดและสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด จึงควรร่วมกันพัฒนาศักยภาพของการผลิตสินค้า โดยการวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างการใช้ปัจจัยการผลิตภายในจังหวัดให้มากขึ้น และส่งเสริมให้มีการผลิตได้มากขึ้น ช่วยลดความผันผวนของต้นทุน และยังเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในจังหวัดได้อีกทางหนึ่งด้วย

5. อุตสาหกรรมที่สำคัญในแต่ละจังหวัด ที่ไม่ได้สร้างมูลค่าผลผลิตสูงในจังหวัด แต่มีการพึ่งพิงด้านแรงงานในจังหวัดสูง ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมการจัดหางาน ควรให้การสนับสนุน

เพื่อให้เกิดการจ้างงานมากขึ้น สนับสนุนการใช้ปัจจัยการผลิตในจังหวัดให้เพิ่มขึ้น หรือพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตของแรงงาน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์และเจ้าของงานวิชาการต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาได้อ้างถึง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่กรุณาเสียสละเวลาให้ความร่วมมือด้านข้อมูลและเอกสารที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ขอกราบขอบพระคุณครอบครัวที่ให้การสนับสนุนโอกาสทางการศึกษา และคอยเป็นกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. **ตารางผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด แบบปริมาณ ลูกโซ่นุกรมเวลา 2538-2559**. (ออนไลน์) 2561 (อ้างเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2561). จาก https://www.nesdb.go.th/main.php?filename=gross_regional
- จังหวัดอุบลราชธานี,สำนักงาน. **ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2557-2560 (ฉบับทบทวน)**. (ออนไลน์) 2561 (อ้างเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2561). จาก [http://www.ubonratchathani.go.th/UserFiles/ชาคร%20ประพรหม.%20การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจของโครงการพัฒนาด้านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่%20อ.สะเดา%20จ.สงขลา,%20วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 4, 1 \(มกราคม-มิถุนายน 2561\): 283-318.](http://www.ubonratchathani.go.th/UserFiles/ชาคร%20ประพรหม.%20การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจของโครงการพัฒนาด้านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่%20อ.สะเดา%20จ.สงขลา,%20วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 4, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561): 283-318.)
- ทศสุรีย์ เปรมศรีรัตน์.“การศึกษาโครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดอุบลราชธานี: ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต,” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้า**. 30, 1 (มกราคม-มีนาคม 2553): 54-67.
- พิรยา ไผ่แสวง และสุเมธ แก่นมณี. **ศึกษาระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตกของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์ของสินค้าจากลาวและเวียดนาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2560.
- สมชาย พาชอบ และพยุศรี ดีโคตร. “การค้าชายแดนสู่ประชาคมอาเซียน กรณีศึกษาการค้าชายในพื้นที่พรมแดนไทย-ลาว จังหวัดหนองคาย,” **เอกสารประกอบการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 1**, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2559: 511-518.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. **โคราชของเรา. โครงการแบ่งปันความรู้ เชิดชูศาสนา พัฒนาแหล่งน้ำลำคลองของเครือมิติน**. กรุงเทพฯ: มติชน, 2558.
- สุเมธ แก้วสีมมา. **การเลือกสาขาเศรษฐกิจสำคัญสำหรับการพัฒนากลุ่มจังหวัด 6.1 (จังหวัดอุดรธานี, จังหวัดหนองคาย, จังหวัดเลย และจังหวัดหนองบัวลำภู): วิเคราะห์โดยใช้ตารางปัจจัยการผลิตระดับภาค**. การศึกษาอิสระปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- Brandi, C. **Successful trade promotion Lessons from emerging economies**. London: ODI Press, 2013.
- Chheang, V. **The Cambodia-Laos-Vietnam Development Triangle Area**. (Online) 2019 (Cited January 31, 2019) Available from: https://www.iseas.edu.sg/images/pdf/ISEAS_Perspective_2018_30@50.pdf

- Hatsukano, Naomi. **The Trilateral Development Cooperation Schemes in Greater Mekong Sub-region Countries: The case of the Emerald Triangle and the CLV Development Triangle Area.** Bangkok Research Center/IDE-JETRO BRC Report No.11 (2013)
- Manera, M. and Sitzia, B. **Input-Output Analysis and Econometrics: a Discussion of Some Key Issues with an Example from the Theory of Production.** Department of Economics. Bocconi University. Milan. Italy, 2000.
- Wood, C. and Siziba, C. (n.d.). **The Potential for Border Development Zones (BDZs) on South Africa's Northern Border.** (Online) 2019 (Cited January 31, 2019). Available from: http://www.tips.org.za/files/border_development_zones_on_south_africas_northern_border.pdf